

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Hrabani Mauri de uniuerso libri I-XI - Cod. Aug. perg. 96

Hrabanus <Maurus>

[S.l.], [9./10. Jh.]

Liber primus

[urn:nbn:de:bsz:31-14112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-14112)

INCIPIT LIBER PRIMUS DE DO.

P RIMUM APUD EBREOS dñi nomen elidr qd aludm̄. alii etimologiam eius exprimentes sciros. Idest fortem int̄pretati sunt. Ideo quod nulla infirmitate opprimitur sed fortis est & sufficiens ad omnia ppetranda. Secundū nom̄ eloim; Tertium eloe qd utrumq; in latinū dñs dñr. quod nom̄ in latinū est ex greca appellatione translātū. Nam dñs grece theos. febor dñr. Idest timor. unde tractum est nomen dñs quodeū colentibus sit timor. dñs autē ppriæ nom̄ est trinitatis p̄tinet ad patrē. & filiū. et sp̄m sc̄m. Ad quā trinitatē & iā reliqua quae in dō infra sunt posita uocabula referuntur; Quartū nom̄ est sabaoth. qd uertitur in latinū exercitiū siue uirtutū. De quo in psalmo ab angelis dñr. quis est iste rex gloriae dñs uirtutum. Sunt autē in huiusmodi ordinatione uirtutes multae. ut angeli. archangeli. principatus. & potestates. cunc

Eli:

Sciros:

Eloim:

Eloc:

theos:
febor:

Sabaoth:

tiq; celestis militie ordines. quorū tam illud p̄sē. om̄s enī sub ipso sunt. eiusq; dominatui subiacept;

Quintū elion qd interpretatur in latinū excelsus quis sup̄ celosē. sicut scriptum ē deo. excelsus dñs sup̄ celos gloria eius; Excelsus autē dicitur p̄ ualde excelsus. exem̄ p̄ ualde ponit. sicut eximius quasi ualde eminent.

Sextum ie ie. Idest qui est. dñs enim solus qui eternus ē. hoc est quia ex ordiū non habet. essentiae nom̄ tenet. hoc enim nom̄ ad sc̄m moysi p̄ angelū est delatū. quaerenti enī qd esset nomen eius que cū p̄gere p̄cipiebat ad populū ex aegypto liberandū. respondit. Ego sum quisum. & dices filius isrl̄ qui est misit me ad uos. tamquā in eius cōparatione qui uere est. quam cōmutabilis est. ea que cōmutabilia sunt. quasi non sint. Quod enī dicitur fuit. non est. & qd dicitur erit. nondū est; dñs autē tantū eē. nouit. fuisse & futurū eē. non nouit. Solus autē patrē cū filio. & sp̄s sc̄o ueraciter ē. cuius essentiae cōparatū eē p̄m̄ non esse ē; Unde & in cōloquio dicim̄. uiuit dñs. quies

sentia uita uiuit. quam mors non habet.
 Septimum adonai. quod generaliter interpretatur
 dominus quod dominus & uel creaturae
 cunctae uel quod creatura omnis domi
 natui ei deseruiat. Dominus ergo & deus uel
 quod dominus & omnibus t quod dicitur
 acunctis. Octauum. ia. quod in dō tantū
 ponitur. quod & iā in alleluia inno
 uissima syllaba sonat. Nonum tetra
 grammaton. hoc est quattuor litte
 rarū quod propriae apud hebreos in
 dō ponitur. iod he. id est duabus. ia.
 quae duplicata ineffabile illud. &
 gloriosum diuini nomini efficiunt. Dicitur
 autē ineffabilis. non quia dici non
 potest. sed quia finiri sensu. & intel
 lectu humano nullatenus potest. &
 ideo quia deo nihil digne dici potest.
 ineffabilis est.

Decimū saddai. idē. om̄ps. uocatus autē
 om̄ps eo quod omnia potest. sed a facie
 do quod uult. non a patre p̄do quod non
 uult; quod si ei accedet & nequaquam
 om̄ps eēt; facit enim quod uult. & in
 de om̄ps; Item omnipotēs quod ipsius
 sunt omnia quae ubiq; sunt. solus em̄
 totius mundi habet imperiū. Dicun
 tur autē & alia quaedam in dō substan
 tialiter nomina. ut immortalis. In cor

ruptibilis. Incomutabilis. aeternus.
 unde & merito cunctae proponitur
 creaturae. Immortalis sicut deo
 scriptum ē. qui solus ^{habet} immortalita
 tē. quia in eius natura nulla ē. comu
 tatio. Nā omnis mutabilitas non
inconuenienter mortalitas dicitur. secun
 dū quod & anima dicitur mori. non quia
 incorporea uel in aliqua altera substan
 tia mutatur & uertitur. sed in ipsa
 sua substantia. quicquid alio modo
 nunc est aut fuit secundū id quod
 destitit eē. quod erat. Mortalis utiq;
 deprehenditur. ac per hoc deus solus dicitur
 immortalis. quia solus incomutabi
 lis. In corruptibilisq; appellatur.
 quia corrumpi & dissolui n̄ potest.
 nec diuidi; Quicquid enim capit di
uisionē. & interitū capit. Ille nec di
 uidi potest. nec interire inde incor
 ruptibilis est; Incomutabilis est.
 quia semper manet & mutari nescit
 nec perficit quia perfectus est. nec desi
 cit quia eternus ē; Aeternus ē. quia
 sine tempore est. non enim habet in
 tiū neq; finē. Hinc & sempiternus
 eo quod sit semper aeternus; A quibusdam
 autē aeternus. ab ethere creditur dici.
 quō caelū sedes eius habet; Unde est

quō autē
 dicitur mori
 talis.

iod he

illud caelum caelidno. & haec ista
quattuor unū significat. Nā una
eademq; res dicitur siue dicatur
aeternus dī. siue immortalis. siue
incorruptibilis. siue immutabilis

Nā inuisibilis dī dīr quia nunquā
p substantiam suā apparuit oeu
lis mortalium trinitas. nisi p spe
ciem subiectae creature. eiusdē
q; corporee. Nam nemo potest
ipsam manifestationē essentiae
dī uidere & uiuere. sicut & dictū
ē. morfi: Unde & dī in euange
lio dicit: Dm nemo uidit unquā;

Res enim est inuisibilis Ideoq; non
oculo sed corde quaerendū ē. ;

Inpassibilis qd nullis p turbatio
nibus afficitur quib; fragilitas
succumbit. non enim attingunt
eum ullae passionēs. ut libido.
iracundia. cupiditas. timor. me
ror. inuidia. & cetera. quibus
mens humana turbatur; sed cum
dīr dī irasci. aut zelare aut dolere
nrō usu dīr. Apud dīm enim p tur
batio nulla est. apud quē tranquil
litas summa ē; Simplex autē dīr siue
nā in te p do qd habet. seu quia
nā aliud est ipse & aliud quod imp

soē. sicut in homine cuius aliud est cō
& aliud sapere. Nam & cō. potest. &
sapere non cō. dīr habet essentiam.
habet & sapientia; sed qd habet.
hoc est & omnia. unū est. ac proinde
simplex est. quia non in eo aliquid
accidi potest. sed & quod est. & qd
in ipso est. essentialiter ē. excepto
qd relatiue ad quamcumq; psonā
est; Summe bonus quia in cō mu
tabilis ē; Creatura uero bonū sed
non summū est quia mutabilis est.
& dum sit quidem bonū non tamen ēē
potest & summū. Incorporeus autē
uel incorporealis. Ideo dicit dī ut spī
credat uel intellegatur. ēē. non cor
pus. Nam dum dīr spī eius. significa
tur substantia. In me p sū quod dīr
ta concludat. & ipse a nullo copula
datur. sed omnia in tra eius omipo
tentia co ar centur; Perfectus dīr.
quia nil ei potest adici. & tam de cō p
summatione alicuius facti pfectio
dīr. Dī autem qui non est factus. quo
modo est pfectus. sed hoc uocabulū
deus nrō sumpsit humana inopia
sicut & reliqua uerba quatinus
id quod ineffabile est. utcumq; dici
possit; Quod dēō nihil digne humani

Deus inuisibilis

Deus impassibilis

Deus simplex

sermo dicit. sicut sunt & alia. Crea-
tor dicitur pro totius mundi rebus
ab ipso creatis. nihil enim est. quod
non originē ad dō traxerit; Ipse & un-
guia diuini non potest. uel quia ni-
hil aliud eē potest. quod tantundē
capiat potestatis. haec igitur quae
de dō dicta sunt ad totam p̄tinēt
trinitatē. p̄pter unā. & eo ad unam
substantiā. siue in patre siue in fili-
o eius unigenito In forma dī siue in
spū scō. qui unus ē. spūs dī patris. & fi-
lius unigeniti. Sunt & quaedā
uocabula ex usu n̄ro addm̄ sumpta
de membris n̄ris. siue de inferiori-
bus quia in propria natura inui-
sibilis. & incorporeus est. pro effi-
cientis tamen causarū. in ipso re-
rum species adscribuntur. ut more
locutionis facilius se ipsum insinuet;
Ut quia omnia uidet dicat̄ oculus.
Et p̄pter quod audit om̄a dicatur
auris. Pro eo autem quod auertit̄.
ambulat. pro eo quod spectat. stat;
Sic & in ceteris horū similibus ab hu-
manis mentibus trahitur similitu-
do addm̄. Sicut est obliuiscens.
& memorans. Hinc est qđ prophe-
tiae; Iurauit dñs exercituum

17.
per animā suam. non quod dī ani-
mā habeat sed quod n̄ro narrat
affectu. Nam & facies dī inscrip-
turis sc̄is non caro sed diuina cog-
nitio intellegitur. eadem ratione
qua per faciem conspectam quisq;
cognoscitur. Hoc enim in oratio-
ne dī dō ostende nob̄ faciem tuā.
Ad fiduciam. da nobis cognitio-
nē tuā; Sic & uestigiā dī dicunt̄.
quod nunc dī p̄ speculum cognos-
cit̄. Ad p̄fectum uero om̄ps repe-
rietur. dum in futuro. facie ad fa-
ciem quibusq; electis p̄sentabit̄.
ut ipsam speciē contemplantur.
Cuius nunc uestigia comprehendere
conantur. hoc est quē uidere
p̄ speculum dicunt̄; Nam & situs
& habitus. & locus. & tempus. in
dō. non propriae. sed p̄ similitudi-
nē translate dicuntur. Quippe
sedere sup̄ cherubim dicit̄. quod
est ad sitū. & ab r̄ssū tamquā uesti-
mentū. amictus. quod est ad ha-
bitum. Et annūtiū non deficient.
quod ad temp; p̄tinēt. Et si ascen-
dero in caelum tu illic es. quod ad
locum manet; Nam & in p̄ph̄a
plaustrī portantis foenum species

addm ducitur. Et haec omnia per
 figurā dī quod nihil est horum ad
 proprietatē substantiae eius;
 Et quia sicut dixim' membra huma
 na. & habitus atq; affectus huma
 ni p figuram dō asseribuntur. bre
 uiter ea quae de his scripta recolim'
 adnotamus. Caput dñi ipsa diuini
 tas eo quod principium. & creator
 sit omniū rerū. Capilli autē dñi capi
 didi in danihele pphēza asseribun
 tur. eo quod antiquus sit dierū.
 Oculi dñi inspectio diuina. eo quod
 omnia uideat ut est illud in aposto
 lo. Omnia enī nuda & aperta sunt
 oculis eius; Palpebrae dñi occulta
 & sp̄italia in diuinis p̄ceptis m̄is
 teria: ut est in psalmo. palpebre
 eius interrogant hoc est probasti
 filios hominū. Odoratus dñi delec
 tatio eius in moribus siue operibus
 scōrū ut in genesi. Odoratusq; est
 dñs odorē suauitatis; Os dñi filius
 eius uel sermo ad homines. ut in ps̄ct.
 Os dñi locutum ē. Et alibi. Os dñi
 ad iracundiā puocauerunt; Lingua
 dñi sp̄s eius sc̄s. ut in psalmo. Lingua
 mea calamus. Facies dñi ostensio
 eius p̄ filiū ad homines. ut in exodo.

Caput dñi:

Lingua dñi:

facies mea p̄cedet te. Et in psalmo.
 facies dñi dimisit eos; Uerbū dñi fili
 us. ut in psalmo. Eructauit cor meū
 uerbū bonum. Brachium dñi filius.
 p̄ quem omnia operatus ē. ut in pphēza
 esaiā. Et brachiū dñi cui reuelatū est;
 Dexterā dñi id est filius. ut in psalmo.
 dextera dñi fecit uirtutē. Item. dex
 tera dñi gloria siue beatitudo p̄pe
 tua. Sicut in euangelio de filio dī.
 Sed & ad dexterā dī; Rursum dexte
 ra dñi electi om̄s. ut in deuteronomio.
 in dextera eius ignea lex; Ala dñi
 p̄tectio diuina. ut in ps̄ct. In umbra
 alarū tuarū sperabo. Scapulae dñi
 diuina patientia quae portare dig
 natur infirmos. ut in deuteronomio
 suscepit eos. & supposuit scapulis suis.
 Manus dñi. diuina operatio. ut in p̄ph̄.
 Nonne manus meae fecerunt haec
 omnia. Digitus dñi. sc̄s sp̄s cuius ope
 ratione. tabulae legis in exodo scrip
 tae referuntur. & in euangelio. Si
 ego indigito dī eiciodaemonia. Digi
 tus dñi. legis lator moyses. siue p̄phe
 tae. ut in psalmo. Uidebo caelos.
 hoc est legis libros & p̄phēzarū. Opera
 digitorū tuorū. Sapiencia dī filius
 in paulo. xp̄s dī uirtus. & dī sapientia.

quomo filig sed car
ad dextera p̄uris:

Et in salomone. Sapiencia dñi. attin-
git a fine usq; ad finem fortiter. Ute
rus dñi secretum diuinitatis exquosi-
uum ptulit. Ut in psal. Ex utero ante
luciferū genuit. Pedes dñi stabilitas
aeternitatis. Ut in psal. & caligo sub pe-
dib; eius; Thronus dñi angeli siue
scī uel ipsa regnandi potestas. ut in psal.
Thronus tuus dñi in sc̄m sc̄i; Sedes dñi
idem qd̄ supra angeli uel scī quod in
his dñs sedeat. Ut in psal. Dñs sedet & sup̄ sede.
sc̄m suam; Descensus dñi uisitatio ei
ad homines. sicut in micha. Ecce dñs
egrediet̄ de loco suo. & descendet & con-
culcabit extrema terrae. Itē in mala
partē ut in genesi. descendit dñs ut ui-
deret̄ turrem; Ascensus dñi. eleuatio
hominis assumpti a terra ad caelos.
Ute in psal. Quia ascendit sup̄ caelos
caelorum a oriente; Stare dñi patien-
tia diuinitatis. p̄ quam peccatores
ad poenitentia sustinet̄. sicut in iob
bacuc. stetit & mensus ē. terrā; Et in
euangelio. Stetit ih̄s. & iussit eū uoca-
re ad se. hoc est cecū; Transitus dñi car-
nis assumptio p̄ quam nascendo. mori
endo. resurgendo. in caelos ascendendo.
quendam transitū fecit. in cantico
canticorum. Ecce iste uenit saliens

montes transiliens colles; Gressus
dñi aduentus uel uisitatio eius;
Via dñi operatio diuinitatis. sicut
in iob p̄ diabolo. ipse est principū
uicrū dñi. Item uiae dñi p̄cepta
dñi. ut in moyses. quō recte uiae dñi.
& iusti ambulabūt in eis; Uestigia
dñi operū secretorum signa. ut in psal-
mo. Et uestigia tua non cognoscent̄.
Cognitiō dñi qd̄ cognoscentes faciat. *Cognitiō dñi:*
Unde dicit ad abraham. Num cognos-
ui quod times dñm. hoc est cognos-
cere te feci; Nescire dñm reprobare
est. Ut in euangelio. nesci uos.
Recordatiō dñi misericordia eius p̄ quā
respicit & miseretur cui uult. sicut
in genesi. Recordatus ē. dñs noe.
Et alibi. recordatus ē. dñs populi
sui. Poenitentia dñi rerū mutatio.
sicut in libro regum. poenitē me
qd̄ constituerim saul regem. Ira &
furor dñi ultio diuinitatis in pecca-
tores secundū uindictā patientis.
non scdm̄ equitatē iudicantis. Ut
in psalmo. In ira sua & in furore suo
conturbabit eos. Dormire dñi dum
in quorundā hominū cordibus fi-
des eius minime uigilat. Ut in psal.
Exsurge quare obdormis dñe.

19.

Cognitiō dñi:

ira dñi:

Vigilia dñi in electorū suorū custo
dia p̄p̄scientiam diuinitatis sem
per ad eē. Ut in ps̄at. Ecce n̄ dor
miuit. neq; obdormiē: Sedere
dñi regnare est. Ut in ps̄at. D̄ se
dē sup̄ sedem sc̄am suam; Scabel
lum dñi. homo assumptus auer
bo. uel sc̄ieus a quibus sc̄a putant̄.
Ut in ps̄almo. Adorate scabellum
pedum eius. qm̄ sc̄m est; Item sca
bellum ē. humiliatorum subiec
tio. Ut in ps̄at. Donec ponā in im̄
cos tuos scabellū pedum tuorū.

Scabellum:

¶ Ambulatio dñi. delectatio diuini
tatis. In operib; electorū suorū.
ut in p̄ph̄ta. & in ambulabo in il
lis. & ero illorū d̄s; Tubati. uox
manifesta. ut in apostolo. In uis
su & in uoce archangeli. & in tuba
d̄ descendē de caelo. DE FILIO D̄I;

11. **M**ultis & uic modis x̄ps̄ in scripturis
inuenitur diuinis. Nam ipse d̄i pa
tris unigenitus ē. filius. quidum ē &
aequalis patri p̄pter salutem nr̄am.
formā serui accepit. p̄inde quaedā
nomina in illo ex diuinitatis sub
stantia quaedā ex dispensatione
susceptae humanitatis assumpta
sunt. X̄ps̄ namq; grece a chrisma

chr̄s̄:

alim et reges et sacerdotes
u. regib; n̄r̄is:

te est appellatus hoc est unctus. sa
cerdotes ergo & reges apud iudaeos
sacra unctione inueterē testam̄to
ungēbantur. & ideo x̄ps̄ unctus ap
pellatur. qui rex & sacerdos est. qui
non oleo materiali sed oleo la&ttie
hoc est sp̄s̄ sc̄o. unctus est p̄ omnibus
participibus suis. x̄ps̄ uero ebraice
messias d̄r. Iesus. ebreum. grece soter.
Latine salutaris uel saluator int̄
pretatur. p̄ eo quod cunctis gentib;
salutifer uenit. Immanuel ex
ebreo in latinū significat nobiscum
d̄s scilicet quod p̄ uirginem natus d̄s.
hominibus in carne mortali appa
ruit. D̄s dicitur p̄p̄t̄ unitam cum
patre substantiā. D̄ns propter
seruientē sibi creaturam. D̄s autē
& homo quia uerbum & caro. Uni
genitus autē uocatur p̄ diuinita
tis excellentiā quia sine fratribus.
Primogenitus p̄ susceptionē homi
nis. In qua per adoptionē gratiae
habere fr̄s dignatus ē. quibus esset
primogenitus. Om̄nison patri ab
unitate substantiae appellatur.
Substantia enim uel essentia grece
usia d̄r. Om̄o unū utrumq; enim
coniunctū sonat una substantia.

Om̄nison:

Principium eo quod ab ipso sunt omnia.
 & quia ante eum nihil est; Finis uel ^{finitis}
 quia dignatus est in fine saeculorum
 humiliter in carne nasci & mori. uel
 quia quicquid agimus. ad illu[m] refe-
 rimus. & cum ad eu[m] puenerimus ul-
 tra quod quaeramus non habemus;
 Os di est. quia uerbum ei est. Nam sic
 puerbis quae plinguam sunt. sepe
 dicim[us] illa uel illa lingua ita p[ro]p[ter]
 uerbo ponitur os quia mo[ysi]. ut
 ore uerba formentur. Verbum au[tem]
 Ideo d[icitur]. quia p[er] eum omnia pater
 condidit siue iussit; Veritas quoniam
 fallit sed tribuit quod p[ro]misit;
Uita quia omnia uiuificat. Imago
 d[icitur] p[ro]p[ter] p[at]re[m] similitudine[m] patris.
 Figura quod suscipiens forma[m] serui
 p[ro]perum uirtutumq[ue] similitudi-
 ne[m] patris in se imagine[m] atq[ue] in me-
 sam magnitudine[m] designauit;
 Manus di est quod omnia p[er] ipsum fac-
 tasunt; Hinc & dextera p[ro]p[ter] effec-
 tum operis totius creaturae quae
 p[er] ipsum formatae; Brachium q[ui]d
 ab ipso omnia continentur. Uir-
 tus quod omne[m] patris potestate[m]
 in se[m] ipso habeat. & omnia po-
 test; Sapiencia quod ipse reuelat

mysteria scientiae. & arcana
 sapientiae. Splendor ^{pp[er]} q[ui]d man-
 festat. Lum[en] quoniam illuminat. lux
 quia ad ueritate[m] contemplan[da]m
 cordis oculos reserat. Sol quoniam
 lustrator. Oriens quia luminis
 fons. & quod ori[n]i nos faciat ad ui-
 tam aeternam; Fons quia rerum
 origo est. & quod satiat sitientes
 ipse q[ui]d. & u[er]ba. quia in ita[m] & finis.
 Paracletus. Idem aduocatus qui p[ro]
 nobis in t[er]ra cedit apud patre[m]. & ad
 culpas n[ost]ras remouendas curagerit.
 Sponsus quid ex caelo descendens ad
 haesit ecclesiae. ut e[ss]ent duo in carne
 una; Angelus d[icitur] p[ro]p[ter] adnuntia-
 tionem paternae ac suae uoluntatis;
 Unde & apud propheta[m] magni con-
 silii. angelus legitur dum sit d[omi]n[us].
 & d[omi]n[us] angelorum; Missus d[icitur] qui
 uerbum caro factum est. Homo d[icitur]
 qui incarnatus est. Mediator qui
 de morte ad uitam nos p[er]duxit.
 Propheta q[ui]d futura reuelauit. Sa-
 cerdos quod p[ro] nobis hostiam se ob-
 tulit. Pastor qui custos est; Magister.
 qui ostensor. Nazareus uero a loco.
 nazareus a merito idem. scilicet siue mu-
 dus qui peccatum non fecit. Siquidem

Paracletus

filii dei ena[m] angelus d[icitur]

nazareus

& alius inferioribus reb; nominum
 species ad se trahit xps ut facilius
 intellegatur. Dicitur aut panis
 qui caro. Uitis qui ex sanguine ipsi
 us redempti sumus. Flos qui elec
 tus. Uia qui ipsum addm imus.
 Ostium qui ipsum addm ingredi
 mur. Mons qui fortis. Petra qui
 firmitas est credentium. Lapis an
 gularis t quid duos parietes eduer
 so. Idē. decircum cisione & pputio
 in unā fabricam ecclae iungit. t
 quod pacem angelis & hominib;
 in se facit. Lapis offensionis qui ue
 niens humilis offenderunt in eū
 increduli. & factus est petra scan
 dali. Fundamentū aut ldeo uocat
 quia fides in eo fundata ē. uel quia
 supeum catholica ecclesia construc
 ta est. Agnus dicitur. propter in
 nocentiā. Ouis ppter mansuetudinē.

Agnus filij
 Aries propter principatum;
 Edus ppter similitudinē carnis peccati.
Hedus
 Et uitelus pro eo qd p nobis est immo
 latus. Leo pro grege & fortitudine.
 Serpens pro morte & sapientia.
 Idem & uermis quia resurrexit;
 Aquila ppter quod post resurrec
 tionē ad astra remeauit; Nec

mirum si uilibus significationibus fi
 guretur quousq; ad nrarum passionū
 seu carnis contumelias descendisse
 cognoscitur. quidum sit dī patris co
 aeternus ante saecula filius. ^{post} ppter quā
 uenit plenitudo temporis ppter sa
 lutem nrām formā serui accepit. &
 factus est filius dī. filius hominis.
 Unde quaedā de illo in scripturis se
 cundū formam dī quaedā secundū
 formam serui dnr quorum exempli
 gratia duo quaedam cōmemorant.
 ut singuli ad singula referantur;
Secundum formā enī dī de ipso dicitur.

Ego & pater unum sumus; Secundū
 formā serui dī c. pater maior me
 est. Homines autē minus intelle
 gentes quid ad quid dicatur. ea
 quae ppter formā serui dicta sunt.
 uolunt transferre ad formam dī.
 Et rursus ea quae dicta sunt ut ad se
 inuicem psonae referuntur. uolunt
 nomina eē. naturae atq; substantiae.
 & faciunt errorē infide. sic enim dī
 filio coniuncta ē. humana natura
 ut ex duab; substantiis fieret una
 psona. Solus igitur homo p tulit
 crucem. sed ppter unitatē psonae
 & dī dicitur p tulisse. hinc est qd

& nomen arris et eius asserlas:

scribitur. si enim cognouissent. nū
 quam dñm gloriae crucifixissent.
 Filium enim dī crucifixū fatemur.
 non ex uirtute diuinitatis. sed ex in
 firmitate humanitatis. non ex sua
 naturae p̄mensione. sed ex n̄ra sus
 ceptione. Inueniuntur ergo mem
 bracorporalia ipso filio dī asseribi.
 nec non & habitus corporis de quo
 iam supra aliqua posuimus. & ad
 hac alia subiciemus. Nam caput
 xp̄i dī s̄c̄e. In apostolo legitur. & caput
 eccl̄ae xp̄s ut est illud; Nam caput
 mulieris uir. Caput aut̄ uiri xp̄s. ca
 put uero xp̄i dī; Corpus quidem xp̄i
 sc̄a est ecclesia. sicut & iam idem a
 postolus ostendit. Capilli namq;
 xp̄i candidi. multitudinē sc̄orū de
 albatorum in apocal̄ypsi exprimus.
 Ubi scriptum ē; Caput aut̄ eius. & ca
 pillierant candidi tamquā lana
 alba. & tamquā nix. Antiquitas &
 immortalitas maiestatis. In capite
 candor ostenditur. cui p̄cipue qui
 que uelut capilli adhaerentes pp
 ter oues ad dexteram futur̄s. Instar
 lanae. & p̄pter dealbatorum innu
 merabilem turbam. & electorum
 e caelo datorū instar niuis effulget.

Oculi xp̄i precepta sunt euangeli
 ca. unde in genesi legitur. Pulchri
 ores sunt oculi eius uino. hoc est
 ueteris legis doctrinis. Item ocu
 li xp̄i sc̄i doctores sunt p̄ quos ec
 cl̄sia uidet & quaerecta sunt. ut
 est illud in cantico canticorum.
 Oculi eius sicut columbae sup̄ riuu
 los aquarū. qui bene columbae
 propter simplicitatē. & triuulis
 aquarū p̄pter charismata diuina
 comparantur. Dentes xp̄i apos
 toli sunt & p̄dicatores noui testa
 m̄ti. Unde scriptum ē. Dentes eius
 lacte candidiores. qui p̄cidunt
 ab errorib; homines. & eos quasi
 comedendo in xp̄i corpus trans
 ferunt. Nomine autem lactis doc
 trina legis significatur. Lingua
 xp̄i euangelicus sermo ē. Lingua
 mea adhaesit faucibus meis;
 Fauces enim xp̄i p̄dicatores s̄t euan
 gelu. Nam de gutture illius ita
 legitur. In cantico canticorū. gut
 tur illius suauissimū est. In gut
 ture interna dulcedo uerborum
 illius memoratur. quam quis sapit
 nonesurit. Labia xp̄i adnuntiatio
 res uerbi. ut in cantico canticorum.

*Lingua mea
 adhaesit faucibus
 meis.*

Labia illius lilia distillantia mir-
 rā p̄mam. Barba xpi homo as-
 sumptus auerbo t̄ p̄fecti om̄s
 ut est in psalmo. Sicut unguen-
 tum in capite quod descendit
 in barbā barbam aaron;
 Manus xpi operari iustitiae ad
 omne opus bonū parati. Ut est
 illud in cantico canticorū. ma-
 nusei tornatiles aureae; Digi-
 tidñi. fortes in ecclia usq; ad mor-
 tē p̄ iustitia agonizantes.
 Unde in eodem libro scriptum ē;
 Manus meae distilla uerū mir-
 ram. Digni mei pleni sunt mir-
 ra. In m̄ amb; enim opera;
 In digitis discretio designatur.
 In mirra continentia & passi-
 ones quae tunc p̄batissima ē.
 cum solū modo p̄ caritate dñi.
 & proximi t̄ continentia fit
 t̄ passiones fiunt. Dexter adñi
 testam̄tum nouū. sinistra uetus.
 Item dextera beatitudo p̄p̄t̄ua.
 Sinistra uita p̄p̄t̄ua. sicut in can-
 tico canticorū dicit̄. Leua eius
 sub capite meo. & dextera illius
 amplexabitur me; Item dexte-
 ra electi. Sinistra reprobi om̄s.

Ut in euangelio. Statu & oues ad dex-
 tris. hedos autē a sinistris. Ubera
 xpi euangelica doctrina. ut in can-
 tico canticorū. Meliora sunt ube-
 rata uino; Mamillae dñi duo
 testam̄ta. Unde legitur in apoca-
 lypsi. Et zona curea circa mamil-
 las. Uenter xpi lauacrū regene-
 rationis ex quo electos suos p̄ ad-
 optionis gratiā in filios regenerat.
 huc in cantico canticorū dicit̄;
 uenter eius eburneus; Intestina
 dñi. secretum diuinitatis. siue in
 sacra scriptura occulta sacram̄-
 ta. Hinc in exodo scriptum est;
 Caput cum pedibus. & intestinis
 uorabit. Crura eius apostoli t̄
 ceteri p̄dicatores totum ecclesie
 corpus sustinentes. De quo in can-
 tico canticorū dicit̄; Crura eius sicut
 columnae marmoreae; Pedes
 dñi. homo assumptus auerbo
 t̄ sc̄i apostoli; De quo in deuterō
 nomio scriptum ē. Qui appropin-
 quant pedibus eius accipient de
 doctrina illius. Et in psalmo. Ad-
 orabimus in loco ubi steterunt
 pedes eius. Ossa xpi. fortes in
 ecclesia quae est corpus eius; De

quo in psalmo scriptum est; Dispar
 sunt omnia ossamea. Carnes xpi
 infirmi in ecclesia. de quodam in psal.
 dum adpropinquant sup me nocen
 tes ut edant carnes meas; Vestim
 ta dñi caro assumpta. Unde in eze
 chiele ppheta scriptum ē; Ecce
 uir uestitus lineis. Id est carne
 munda; Item uestimenta xpi elec
 tiom̄. Ut in iob. circū dactibide
 core m̄ tuū. & speciosis induere
 uestibus. Tunica xpi eius ecclesiam
 cuius figurā tunica illa habuit.
 de qua in euang. gelio scribit̄. Non
 scindamus illā. sed sortiamur
 de illa cuius sit. Stola xpi caro
 assumpta passionis uino mundata
 Hinc in genesi scriptum ē. Lauauit
 uino stolā suā. Unde palliū xpi scā
 ecclesia eius asp̄ tr̄ sa cruore. ubi &
 supra in sanguine uuae palliū suū;
 Lumbare dñi populus iudaeorū su
 pbiae uitio putre factū. De quo
 in heremia scriptum ē; Sicut lū
 bare adhaeret corpori. sic & ego
 applicaui populum istū ad me
 diē dñs; Cingulū xpi iustitia
 siue fides eius. Hinc in esaiā legit̄.
 Iustitia cingulam lumborū eius

& fides cinctorium renum eius;
 Calciamentā dñi. m̄sterium incar
 nationis. De quo iohannes bap
 tista in euang. gelio ait; Cuius n̄
 sum dignus recumbens soluere
 corrigiam calciamenti eius;

DE SPŪ S̄CŌ.

Sps̄ sc̄s̄ ideo p̄dicatur d̄s̄. quia ex
 patre filioq; procedit. & substan
 tia eius habet. neq; enim aliud
 de patre p̄cedere potuit. quam
 quod ipse est pater. Sps̄ sc̄s̄ autē
 dictus ē. sc̄dm̄ id quod ad aliqd̄ re
 fertur. Sicut enim relatiuae
 pat̄. & filius. dicuntur. Ita & sp̄s̄
 sc̄s̄. ad pat̄ē & filium quodam
 modo relatiuae dicitur. quia pa
 tris & filii sp̄s̄ est; sed ipsa relatio
 sp̄s̄ sc̄i. non ita reciprocatione
 conuerti poterat sicut pat̄. & fi
 lius. Nam pat̄ filii pat̄ dicitur.
 & filius patris. filius dicit̄. Sps̄ ue
 ros sc̄s̄ uniformit̄ dicit̄ ad pat̄ē
 & filium. quia patris & filii sp̄s̄ ē;
 Dicimus em̄ sp̄m̄ sc̄m̄. sp̄m̄ patris.
 sed non uicissim. dicim̄ pat̄ē sp̄s̄
 sc̄i. ne filius eius intellegatur sp̄s̄
 sc̄s̄; Item dicimus sp̄m̄ sc̄m̄. sp̄m̄ fi
 lii. sed non dicim̄ filiū sp̄s̄ sc̄i. ne

pater eius intellegatur sp̄s sc̄s;
 sp̄s, donū: Dicitur & idem sp̄s donum dī. qui ad d̄
 donator donus est. In quib; nom-
 nib; circumferri potest uicissim
 relationis regula. ut sic dicamus
donator doni & donū donatoris.
 quia in his uocabulis potuit in-
 ueniri usitata huic categoriae
 quae dicitur ad aliquid circum-
 latio; Ergo hoc donum dī. id est
 sp̄s sc̄s quide patre & filio equali-
 ter p̄cedit. ineffabilis quaedam
 patris filiiq; cōmunio est; Et ideo
 fortasse sic appellatur quia pa-
 tri & filio potest eadem appella-
 tio conuenire. Nam hoc ipse pro-
 priae dicitur quod illi cōmunit̄
 dicuntur. quia & pat̄ sp̄s. & fili-
 us sp̄s. & pater sc̄s. & filius sc̄s recte
 d̄r; Ergo ut nominib; uinctis que
 separatim utriusq; p̄sonae cōueni-
 unt. utriusq; cōmunit̄ proprie
 significatur uocatur sp̄s sc̄s quie.
 tertia in sc̄a trinitate p̄sona pa-
 tri & filio p̄ om̄iā aequalis. coae-
 ternus. & cōsubstantialis. & hec
 trinitas unus est d̄s solus. bonus.
 magnus. aeternus. omnipotens.
 Ipse sibi unitas. deitas. magnitudo

bonitas. omnipotentia. & quicquid
 ad se substantialiter d̄r. Non ita in
 relatiuis uocabulis intellegendum ē.
 Et dicendum. quia dici non potest p̄t̄.
 sibi pater. uel filius. sibi filius. uel sp̄s
 sc̄s. sibi sp̄s sc̄s. Sed haec relatiua uoca-
 bula ad aliā p̄sonam referri debent;
 Nam & hoc nomen quod sp̄s dicitur.
 non sēp̄ secundum id quod refertur
 ad aliquid. sed secundū id quod aliq̄
 naturam significat intellegitur.
 Omnis enim incorporea natura sp̄s.
 in scripturis sacris appellatur. un-
 de non tantum patri & filio & sp̄i
 sc̄o. sed omni rationali creaturae &
 animae hoc uocabulum congruit;
 Sp̄s sc̄s ideo non dicitur genitus ne
 duo in trinitate filii suspicarentur.
 Ideo non p̄dicatur ingenus ne
 duo patres in ipsa trinitate creden-
 tur; Procedens autem dicitur tes-
 timonio d̄ni dicentis. Cum autem
 uenerit paracl̄tus quē ego mit̄ā
 uobis a patre sp̄m ueritatis qui a pa-
 tre p̄cedit. ille testimoniū p̄hibe-
 bit de me; Et rursus ille inquit
 me clarificabit. quia de meo acci-
 piat. & annuntiabit uobis; Hic aut̄
 non solum natura procedit. sed sēp̄

ad peragenda opera trinitatis in
desinenter procedit. Hoc autem int̄
est inter nascentem filiū & proceden
tem sp̄m sc̄m quod filius ex uno nas
citur. sp̄s sc̄s ex utroq; procedit.
Et ideo dicit apostolus. Quia autē
sp̄m xp̄i non habet. hic non est eius.
Nam pat̄. numquā legitur missus.
sp̄s uero missus. ut est illud domini
cū. paraclētus inquit sp̄s sc̄s quem
mittet pater in nomine meo. ille
uos docebit omnia. & suggeret
uobis omnia; Paraclētus enī gre
ce. Latine interpretatur consolator
a consolatione; Paraclētus enī con
solatio int̄ precat̄; Xp̄s enim eum
apostolis lugentibus misit post
quā ab eorum oculis ipse in caelū
ascendit. Consolator enī tristib;
mittitur sc̄dum illam eiusdem dñi
sementia. Beati lugentes quō ip
si consolabuntur. Ipse & iam dicit;
Tunc lugebunt filii sponsi cum ab
eis ablati fuerit sponsus. Item
paraclētus pro eo quod consolatio
nē prestat animis. quia gaudium
temporale amittunt. Multipara
clētum. Latine oratorem uel ad
uocatum inter p̄tantur. Ipse enī

sp̄s sc̄s dicit. Ipse docet & p̄ ipsum
datur sermo sapientiae. Ab ipso
sc̄a scriptura inspirata est; Ideo
sp̄s sc̄s septiformis nuncupatur.
p̄p̄t dona quae de diuinitate ei
plenitudine particulatim quicq;
ut digni sunt consequi p̄mere p̄;
Ipse enim sp̄s sapientiae & intel
lectus. sp̄s consilii & fortitudinis.
sp̄s scientiae & pietatis. sp̄s timo
ris dñi d̄r; Sp̄s autem principa
lis in psalmo quinquagesimo le
gitur. ubi quia tertio sp̄s repetit̄
nonnulli trinitatē intellexerūt;
Ideo q; scriptum est. d̄s sp̄s est; Quod
enim non est corpus. & tamen est.
uidetur restare ut sp̄s sit; Intel
legunt enim nonnulli trinitatē
significari; In sp̄u principali pat̄rē.
In sp̄u recto filium. in sp̄u sc̄o. sp̄m
sc̄m; Sp̄s sc̄s ideo donum dicitur.
eo qd̄ datur. ad dando enim donū
est nuncupatū; Notissimum enī
est dñm ih̄m xp̄m cum post resur
rectionē a mortuis ascendit in
caelū. dedisse sp̄m sc̄m. quo cre
dentes impleti linguis omnium
gentiū loquebantur. In tantum
enim donum d̄ est. In quantum

27.

Sp̄tu principali
firma me.

datur eis qui peum diligunt dñm. apud se autem dñs est apud nos donum est. sed sempiterna sps scs donum est distribuetur singulis prout uult gratiarum dona. Nam & pphas quibus uult impertit. & peccata quibus uult dimittit. nam peccata pñra sine spū scō non donantur; Sp̄s sc̄s in de caritas p̄priae p̄nicipatur. uel quia naturaliter eos a quib; p̄cedit coniungit & se unum cū eis eē ostendit. uel quia in nob̄ id agit ut in dō maneamus. & ipse in nob̄; Unde & in dñs dñi nihil manifestat caritate. & nullū est maius donum dñi quam sp̄s sc̄s; Ipse est & gratia quae quia non p̄meritis nr̄is sed uoluntate diuina gratis datur. Inde gratia p̄nicipatur; Sicut unum cum dñi uerbum p̄priae uocamus nomine sapientiae. cum sit pater & filius & sp̄s sc̄s uniuersaliter sapientia. Ita sp̄s sc̄s p̄priae p̄nicipatur uocabulo caritatis cum sit pater & filius uniuersaliter caritas. Sp̄s sc̄s digitus dñi eē. in libris euangeli

nullum donū
magis spū sc̄o

Digitus
dñi

aptissime declaratur. Cum enim unus euangelista dixisset & indigitō dñi eicio daemona. alius hoc idem ita dixit. In spū dñi eicio daemona. Unde & digito dñi scripta lex est data die quinquagesimo ab occisione agni. & die quinquagesimo uenit sp̄s sc̄s a passione dñi nr̄i ih̄u xp̄i. Ideo autē digitus dñi ut eius operatoria uirtus cum patre & filio significetur. Unde & paulus ait; Haec autem omnia operatur unus atq; idem sp̄s; Diuidens singulis prout uult. Sicut autem per baptismum in xp̄o morimur & renascimur. Ita spū signamur. qui est digitus dñi & sp̄itale signaculum; Sp̄s sc̄s idcirco in columbae specie uenisse scribitur. ut natura eius p̄ uiam simplicitatis & innocentiae declaratur. Unde & dñs estote inquit simplices sicut columbae. haec enim auis corporalit̄ ipso felle caret & habens tantum innocentiam & amorem; Sp̄s sc̄s inde nomine ignis appellatur. pro qđ in apostolorum actib; p̄ diuisionē linguarū ut ignis apparuit. qui & in seclit

Columba caret felle.

sup unum quemque eorum. propt
ea autem diuersarum linguarum
gratiam apostolis dedit ut idonei
efficerentur fidelium eruditione
populorū. quod uero supra singu
los sedisse memoratur id causae
est ut intellegatur p plures non
fuisse diuisus. sed mansisse in sin
gulis totus sicut se re ignibus
mos est. hanc enim habet naturā
ignis accensus ut quanti ad eum.
quanti ad crinem purpurei sple
doris aspexerint tantis uisum
suae lucis in partiat. tantis misere
riū sui muneris tribuat. & ipse
in sua nihilominus integritate
p maneat. Sp̄s sc̄s nomine aque
appellatur in euangelio claman
te dño & dicente. Siquis sitit ue
niat ad me & bibat. qui credit
in me flumina aquae uiuae.
fluent de uentre eius. euangelis
ta autē exposuit. unde dicens.
secutus enim ait. Hoc enim dice
bat de sp̄u quem acceptur erat
credentes in eum; Sed aliud est
aqua sacramenti aliud aqua
quae significat sp̄m dī. Aqua
enim sacramenti uisibilis est.

29.
aqua sp̄s inuisibilis est. Ista
abluit corpus & significat qd
fit in anima. p illud autē sp̄m
sc̄m ipsa anima mundatur &
saginatur. Sp̄s sc̄s ideo unctio
dicitur. A iohanne apostolo
testante. quia sicut oleū natu
ralē pondere sup fertur liquo
re omni. Ita in principio super
ferebatur sp̄s sc̄s aquis. Unde
& dñs oleo exultationis. hoc est
sp̄u sc̄o legitur fuisse unctus. &
iohannes apostolus sp̄m sc̄m unc
tionem uocat dicens. Et uos in
quit unctioem quā accepistis
ab eo p maneat in uobis. & neces
se non habetis ut aliquis doceat
uos de omnire. sed sicut unctio ei
docet uos de omnire. Ipse est enī
sp̄s sc̄s unctio inuisibilis.

DE EADEM TRINITATE.

Trinitas appellata quod fiat to
tum unum ex quibusdā trib;
quasi trinitas. ut memoria in
tellegentia. & uoluntas. In quib;
mens habet in se quaedam ima
ginem diuinae trinitatis. Nam
cum tria sint. unum sunt. quia
& singula in se manent. & omnia

Natura olei.

in omnibus. Omnis itaque scriptura
 ueteris ac noui testamenti diui-
 nitus inspirata. sic catholicae in-
 tellegitur hoc insinuat quod
 pat̄ & filius & sp̄s sc̄s unus sit d̄s.
 eiusdem substantiae. uniusque
 essentiae. atque inseparabilis in
 diuinitatis unitate. Ideoque non
 sunt tres di. sed unus d̄s pater
 & filius & sp̄s sc̄s; quamuis pa-
 ter filium genuerit. & ideo fi-
 lius non sit qui pater est. filiusque
 a patre sit genitus. Et ideo pater
 non sit qui filius est. Sp̄s sc̄s nec pat̄
 sit nec filius. sed tantum patris &
 filii sp̄s. Patri & filio & cum ipse
 coaequalis. & ad trinitatis pertinet
 unitatem. & haec trinitas. unus ē.
 d̄s. ex quo omnia p̄ quem omnia
 & in quo omnia. Beato paulo apos-
 tolo attestante ubi ait; Quō ex ip-
 so & p̄ ipsum & in ipso sunt omnia.
 ipsi gloria in saecula saeculorū am̄.
 Igitur firmissime credimus pa-
 trē & filium & sp̄m sc̄m unum ēē.
 naturaliter d̄m. neque tamen ipsū
 patrem ēē. qui filius est. nec filium
 ipsum ēē. qui pater est. nec sp̄m sc̄m
 ipsum ēē. qui pater aut filius est.

Una est enim patris & filii & sp̄s sc̄i
 essentia in qua non est aliud pat̄.
 aliud filius. aliud sp̄s sc̄s. Quamuis
 p̄sonaliter sit alius pater. alius fi-
 lius. alius sp̄s sc̄s. quod nobis maxi-
 me in ipso sc̄arum scripturarum de-
 monstratur Initio. ubi d̄s dicit fa-
 ciamus hominem ad imaginē &
 similitudinem nr̄am; Cum enim
 singulari numero dicit imaginē.
 Ostendit unam naturam ēē. ad
 cuius imaginē homo fieret; cum
 uero dicit pluraliter nr̄am. ostē-
 dit d̄m ad cuius imaginem homo
 fiebat. non unam ēē. p̄sonam. Si
 enim illa una essentia patris & fi-
 lii & sp̄s sc̄i una esset p̄sona. Non
 diceret ad imaginem nr̄am sed ad
 imaginem meā; Nec dixisset facia-
 mus sed faciam; Si uero in illis tri-
 bus p̄sonis tres ēēt intellegende
 uel credendae substantiae. non
 diceret ad imaginē nr̄am. sed ad
 imagines nr̄as. sed ad unā imagi-
 nem unius d̄i homo factus dicitur
 ut una sc̄ae trinitatis essentialit̄
 diuinitas intinētur; hanc quoque
 trinitatē p̄sonarū. atque unitatē
 naturae. p̄pheta esaias reuelatā

sibi non tacuit. cum sed dicit audis
se seraphim clamantia. Sc̄s. Sc̄s.
Sc̄s dñs dñs sabaoth. ubi prorsus in
eo quod dicitur tertio sc̄s. p̄sona
rum trinitatē. In eo uero quod
semel dicitur dñs dñs sabaoth. di
uinae naturae cognoscimus uni
tatem; Plane absq; omni dubita
tione credendum ē. patrem. &
filium & sp̄m sc̄m unum eē. dñm
omnipotentē aet̄num. Incommu
tabilem. & singuli horum dñs &
simul om̄s unus dñs. & singulis quis
que horum plena & p̄fecta. & ae
terna substantia. & simul om̄s
una substantia. quia quicquid
est pater quod dñs est. quo substan
tia est. quo aeternitas ē. hoc fili
us hoc sp̄s sc̄s est. Ita & uiam & fi
lius eo quod est dñs quo substantia
ē. quo aeternitas ē. hoc est pat̄.
hoc est sp̄s sc̄s. & quicquid sp̄s sc̄s
est eo quod dñs est. quo substantia
est. quo aeternitas est. hoc pater
est & filius. una in tribus diuini
tas. una essentia. una omni po
tentia. Et quicquid substanti
aliter de dō dici potest si forte
de solo patre interrogatus fueris:

37.
quid sit pat̄. responde dñs. Inter
rogatus de filio. responde dñs.
Interrogatus de sp̄u sc̄o. respon
de dñs. Si interrogatus fueris
simul de patre & filio & sp̄u sc̄o.
non deos. sed dñm responde: omni
potentē incommutabilem. Sci
endum est quod quaedā de dō
substantialiter dicuntur. ut
est dñs. magnus. om̄ps. & quicquid
ad sed dicitur id est substantiā
diuinitatis significans. quaedā
itaq; relatiuae dicuntur ut pa
ter ad filium. filius ad patrem.
& sp̄s sc̄s relatiue ad patrem &
filium. ad se autem siue pater.
siue filius. siue sp̄s sc̄s dñs dñs. Itaq;
pat̄ eo quod dñs est. hoc ipso substan
tia ē. quia eiusdem substantiae
filius. p̄culdubio & filius dñs.
& sp̄s sc̄s dñs. At uero dñs eo quo
pater est. relatiue dicitur.
quia non substantiae nom̄ est.
sed refertur ad filium. non sic
dicim' filium patre eē. quomo
do dicim' filium dñm eē. nec ita
dicimus patrem filium esse. sicut
dicim' dñm eē; Quid dñs substanti
aliter dñs. pat̄. & filius. & sp̄s sc̄s.

relatiue dicuntur.

DE ANGE LIS.

Angeli grece uocantur. ebraice malaoth. Latine uero nuntium interpretantur. Ab eo quod dñi uoluntate populis nuntient. Angelorum autē uocabulum officii nomē est *nonnatura*. Semp enim sp̄s sunt sed cum mittuntur uocantur angeli quib; ideo pictorum licentia pennas facit. ut celerem eorū incuncta discursum significet. sicut & iuxta fabulas poëtarū uenti pennas habere dicuntur. ppter uelocitatem scilicet. Unde & scriptura sacra dicit; Qui ambulat super pennas uentorū. Nouem autē eē ordines angelorum sacrae scripturae testantur. Idest angeli. Archangeli. Throni. dominationes. Uirtutes. principatus. potestates. cherubin. Et seraphim. quorum officiorū uocabula cur ita dicta sint interpretando exsequimur; Angeli uocantur ppter quod de celis adnuntiandū hominib; mittuntur; Angelus enim grece. Latine nuntius dicitur.

malaoth:

*ordines ang. clorū
sūt nouem:*

Archangeli greca lingua summi nuntii inter pretantur. Qui enim parua uel minima adnuntiant angeli. Qui uero summa archangeli nuncupantur. Archangelidicti eo quod primatū teneant inter angelos. Archos enim grece. Latine princeps interpretatur; Sunt enim duces & principes sub quorum ordine unicuique angelorum officia deputati sunt. Nam quia archangeli angelis praesunt Zacharias ppheta testatur dicens; Ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur. & angelus alius egrediebatur in occursum eius. & dixit ad eum. Curre loquere ad puerum istum dicens; Absque muro habitabitur hierusalem. Si enim in ipsis officiis angelorum. nequaquam potestates superiores inferiores disponerent. nullo modo hoc quod homini diceret angelus ab angelo cognouisset. Quidam autē archangelorū priuatis nominibus appellantur. ut uocabula ipsa in opere quidam leui designantur; Gabriel ebraice.

In lingua nra uertitur fortitu
do di. ubi enim potentia diuina
uel fortitudo manifestatur ga
brihel mittitur. Unde & eote
pore quo erat dñs nasciturus.
& triumphaturus de mundo ga
brihel uenit ad maria. ut illum
annuntiar & qui adde bellapidas
aerēas potestates humilis ueni
re dignatus ē. Michahel int
preatur quis sicut dñs. quando
enim aliquid in mundo mirae
uirtutis fit hic archangelus mit
tatur. & ex ipso opere nom est
ei. quia nemo ual & facere qd
facere potest dñs. Raphahel
interpretatur curatio uel medi
cinadi. ubicumq; enim curandi
opus necessarium ē. hic archan
gelus adō mittitur. & inde me
dicinadi uocatur. Unde & ad
tobiac idem archangelus mis
sus oculis eius curationē adhi
buit. & cecitate deterfa uisum
restituit. Nominis enī interp
tatione. & angeli officiu desig
nat. Throni autē & dominati
ones. & principatus. & potesta
tes. & uirtutes quibus cunctam

33.
caelestem societate apostolus
complectitur ordines angelo
rū & dignitates intellegunt.
& p hac ipsa distributione of
ficio rū. alii throni. alii domi
nationes. alii principatus. alii
potestates dicuntur. pceras
dignitatib; quibus inuicem
distinguuntur; Uirtutes an
gelica quaedam ministeria
phibentur. p quos signa et
miracula in mundo fiunt
ppt quod & uirtutes dicunt.
Potestates sunt quib; uirtutes
aduersae subiectae sunt. &
inde potestatum nomine pun
cupantur. quia maligni sps
eorum potestate coercentur.
petantū mundo nocent quan
tum cupiunt; Principatus sūt
hi qui angelorū agminibus p
sunt. qui p eo qd subditos an
gelos ad expletidum ministe
rium diuinū disponunt. prin
cipatus uocabulū acceperunt;
Nam alii sunt qui am ministrant.
alii qui assistunt sicut & p da
nihelem dñs. milia milium mi
nistrabant ei. & decies milies

centena milia assistebant illi:
Dominationes sunt hi qui & iam
 uirtutibus & principatibus pre
 eminent. qui pro eo quod cete
 ris angelorū agminibus domi
 nantur. dominationes uocantur.

Throni sunt agmina angelorū
 qui latino eloquio sedes dicuntur;
 et uocati throni quia illis con
 ditor p̄sidet & p̄ eos iudicia sua
 disponit. Cherubin autē & ip
 si sublimes caelorum potestates
 & angelica ministeria eē p̄ hi
 bentur. qui ex hebraico in lingua

Cherubin:

nrām int̄ p̄stantur scientiae
 multitudo. sunt enim sublimi
 ora agmina angelorum. qui
 pro eo quod uicinius positi di
 uina scientia ceteris amplius
 pleni sunt. Cherubin. id est ple
 nitudo scientiae appellantur.

Ipsa sunt illa duo animalia sup
 p̄tatorum arce^h ficta ex me
 tallo p̄p̄t significandā angelo
 rum p̄sentia. In quorum medio
 ostenditur d̄s; Seraphin quoq;
 similiter multitudo est ange
 lorū qui ex hebreo in latinum ar
 dentes. t̄ncendentes inter p̄

tantur. quidcirco ardentes uo
 cantur. quod inter eos & d̄m nul
 li alii angeli consistunt. Et ideo
 quantum uicinius coram eo con
 sistunt. tanto magis claritate
 diuini luminis inflammantur.

Haec igitur uocabula agminum
 angelorum. ita specialia ordini
 singulorum ut tamen sint ex par
 te communia omnium. Nam
 dum throni di sedes in quorum
 d̄m angelorum ordine speciali
 ter designentur. tamen p̄ psalmis
 tam. qui sedes sup̄ cherubin dicitur.
 Sed ideo isti ordines angelorum
 priuatis nominibus appellati.
 Quia hoc ipsum officium in p̄prio
 ordine plenius acceperunt. & cū
 si p̄ omnibus communia proprie
 tate & nomina suis ordinibus
 deputantur. unicuique enim sicut p̄
 dictum ē. p̄pria officia sunt in
 uncta quae p̄meruisse eos in mu
 di constat exordio; Nam qui an
 geli locis & hominibus praesunt
 p̄phete testatur angelus dicens;
 Princeps regni persarum restitit
 mihi; Unde apparere nullum eē.
 locum. cui angeli non praesint.

hic est ordo & distinctio angelorum qui post lapsum malorum in caelesti uigore persistuerunt.

Nam postquam a postate angeli ceciderunt. hi per seuerantia aeternae beatitudinis solidati sunt. Unde & post caeli creationem in principio reperitur. fiat firmamentum. & uocatum est. firmamentum caelum. mirum ostendens quod post ruinam angelorum malorum. hi qui permanserunt firmitatem aeternae perseuerantiae consecutus sunt. nullo iam lapsu auersi. nulla superbia cadentes. sed firmiter in diuinitate amore & contemplatione manentes. nihil aliud dulce habent. nisi eum a quo creati sunt; Quod autem duo seraphim in esaias leguntur. figuratim ueteris & noui testamenti significationem ostendunt. Ideo uero faciem & pedes diuinitatis operiunt. quia praeterita antemundum. & futura post mundum scire non possumus. sed media tantum eorum testimonio contemplamur; Singuli senas alas habent. quia de fabrica

tantum mundi quae in sex diebus facta sunt in presenti saeculo nouimus. quod clamat ter sanctus alter ad alterum trinitatis in una diuinitate demonstrat mysterium. Sed quid prodest nos de angelicis spiritibus ipsa perstringere. si non studeamus haec & iam ad nostrum profectus congrua consideratione diriuare. quia enim superna illa ciuitas ex angelis & hominibus constat. ad quam tantum credimus humanum genus ascendere. quantos illic contigit electos angelos remansisse; Sicut scriptum est; Statuit terminos gentium secundum numerum angelorum dei. Debemus & nos aliquid ex illis distinctionibus supernorum ciuium ad usum nostrae conuersationis trahere. nosque ipsos ad incrementa uirtutum bonis studiis inflammare. quia enim tanta illic ascensura creditur multitudo hominum. quanta multitudo remansit angelorum. superest ut ipsi quo

que homines qui ad caelestempatriam redeunt. ex eis agminibus: aliquid illuc revertentes imitentur. Distincte namque conuersationes hominum. singulorum agminum ordinibus congruunt. et in eorum sortem per conuersationis similitudinem deputantur;

Nam sunt plerique qui parua capiunt. sed tamen haec eadem parua pie adnuntiare fratribus non desistunt. Isti itaque in angelorum numerum currunt;

Et sunt nonnulli qui diuine largitatis munere resecti secretorum caelestium summa & capere perualent & nuntiare. quo ergo isti. nisi inter archangelorum numerum deputantur.

Quo igitur isti. nisi ad supernarum uirtutum sortem & numerum congruunt. Et sunt nonnulli qui & iam de obsessis corporibus malignos spiritus fugant. eosque uirtute orationis. & uia acceptae potestatis eiciunt; Quo itaque isti meritum suum. nisi inter potestatum caelestium numerum sortiuntur;

Et sunt nonnulli qui acceptis uirtutibus & iam electorum hominum merita transcendunt. Cumque & bonis meliores sunt electis quoque fratribus principantur;

Quo ergo isti sortem suam. nisi inter principatum numerum acceperunt; Et sunt nonnulli qui sic in semet ipsis cunctis uirtutibus omnibusque desideris dominantur. ut ipso iure munditiae dum inter homines uocentur; Unde & ad moysen dicitur; Ecce constituitur edm pharaonis; Quo ergo isti. nisi inter numeros dominantium currunt; Et sunt nonnulli qui dum sibi in ipsis uigilanti cura dominantur dum se sollicita intentione discutiunt. diuino timori semper inhaerentes. hoc in munere uirtutis accipiunt. ut iudicare recte. & alios possint; quorum perfecto mentibus dum diuina contemplatio praesto est. in his uelut in throno suo dominus praesidens aliorum facta examinat & cuncta mirabiliter de sua sede dispensat; Qui ergo isti. nisi throni sui conditoris sunt. uel quo nisi ad supernarum sedium nume

Et sunt qui mira facunt signa uel operantur;

ros asscribuntur p quos dum sca
 eccta regitur. Plerumq; de qui
 busdam suis infirmis actibus & a
 electi iudicantur; Et sunt nonnul
 li qui tanta di a pximi dilectio
 ne plenisunt ut cherubim nomi
 nentur. Quia enim ut praefati
 sumus cherubim plenitudo scien
 tiaae dr. Et paulo dicente didi
 cimus. quia plenitudo legis carita
 tas. omis quidi & p sumi carita
 te ceteris amplius plenisunt. **A**
 meritorum suorum sorte inter
 cherubim numero perceperunt.
 Et sunt nonnulli qui supernae
 contemplationis amore accep
 si. In solo conditoris sui deside
 rio anhelant. Nil iam in hoc
 mundo cupiunt. solo a eter
 nitatis amore pascuntur. ter
 rena quaeq; abiciunt. cuncta
 temporalia mente transcen
 dunt. amant & ardent atq;
 in ipso suo ardore requiescunt;
 amando ardent. Loquendo &
 alios accendunt. & quos uer
 bo tangunt ardere protinus
 in di amore faciunt; Quid ergo
 istos nisi seraphim dixerim. quo

rum cor in igne conuersum lu
 cet & urit. quia & mentium ocu
 los ad superna inluminat. &
 conpungendo inflexibus uitio
 rum rubiginem purgat. quier
 go ita ad amorem sui conditoris
 inflammatisunt. quousi nisi
 inter seraphim numerum sor
 tem suae uocationis acceperit;
 Uae autem animae quae in se
 de his bonis quae numerauim
 minime aliquid recognoscit.
 eique adhuc uae dolerius im
 minet. si & priuatam sedonis
 intellegit; Et nequaquam ge
 mit. Quisquis ergo talis est
 frs mei. gemendus est ualde
 quia non gemit. Pensemus igitur
 accepta electorum munera
 & uirtute qua possumus. ad a
 morem tantae sortis anhelem.
 qui in se donorum gratiam mi
 nime recognoscit gemit. Qui
 uero in se minora cognoscit.
 maiora aliis non inuideat.
 Angelorum enim nomine potes
 tates superne ut supra ostendi
 mus designantur. ut in psalmo.
 Qui facit angelos suos sps; Ange

lus autem triplice dñs n̄r ih̄s
 x̄ps n̄cupatur. Idest nun
 tius paterne uoluntatis.
 Unde p̄ph̄a ait; Venit ad
 templum suum dominator
 quem uos uultis. & angelus
 testamenti quem uos deside
 ratis. Angelus iohannes pre
 cursor in malachia uocat̄.
 ut est illud. Ecce mitto an
 gelum meum ante faciē tuā.
 Simili quoq; modo & in apo
 calipsi ubi proelia describun
 tur. Ita legit̄. Uidi angelū
 fortem uolantē p̄ medium
 caelum. Angeli sc̄i p̄dicato
 res uocantur. De quibus dñs
 ad iob p̄ diabolo loquens ait.
 Cū sublatus fuerit timeb̄t
 angeli & terra purgabunt̄.
 Et alibi. Angeli pacis amare
 flebunt. & in apostolo appa
 ruit angelis q̄d̄ nom̄ p̄ natu
 rā sed p̄ officium ministratio
 nis sortiti sunt. Angelus dia
 bolus in apostolo n̄cupat̄.
 ubi ait. Quia si angelus de ce
 lo euangelizauerit uob̄ p̄ter
 q̄d̄ euangelizauimus anathe

masit. Similiter & angeli in
 mundi sp̄s n̄cupat̄ur. ubi
 idem apostolus ait. Nescitis
 quia angelos iudicabimus.
 quanto magis saecularia. his
 uero similia exempla qui scrip
 turas legit̄ inuenire poterit.
 Exepl̄c. LIB. I. INCIPIT. LIBER. II.
 DE HOMINIBUS QUI QUODĀ
 PRAESAGIO NOMINA AC
 CEPERUNT.

Adam quia sicut beatus heroni
 mus tradidit homo seu ter
 renus siue terra rubra inter
 p̄tat̄. Ex terra enim facta est
 caro. & humus hominis faci
 endi materies fuit. hic figu
 rā xp̄i gestauit. Nam sicut il
 le sextadie formatus ē. ad ima
 ginē d̄i. Ita sexta mundi aeta
 te filius d̄i formam carnis in
 duit. ut reformaret̄ hominē
 ad similitudinē d̄i. Eua int̄
 p̄ratur uita. siue calamitas
 siue uae. Uita quia origo fu
 it nascenti. calamitas & uae.
 quia p̄ p̄uaricationē causa ex
 stitit morienti. a cadendo
 enim nom̄ assumpsit calamitas.

Adam .i. terra :
 Eua .i. uita :